

Remissvar: Genomförande av EU:s engångsplastdirektiv och andra åtgärder för en hållbar plastanvändning Miljödepartementet, M2020/02035

Svensk Plaståtervinning i Motala AB, ("SPÅ"), vill som en av fyra ägare ansluta sig till det synpunkter som Förpacknings och Tidningsinsamlingen AB, FTI, lämnat i sitt remissvar. Därtill vill SPÅ lämna följande synpunkter.

Definition av återvinningsbarhet

Hänvisning till promemorians avsnitt:

Avsnitt 4, s.97

Avsnitt 14.1.1 s.161-162

Avsnitt 14.2 s.166-179

Avsnitt 24.6 s.232-236

Avsnitt 25.8 s.326-330, 339

SPÅ välkomnar kravet på att förpackningar som sätts på marknaden skall gå att materialåtervinna och att ett sådant krav förs in i förpackningsförordningen.

Kravet på att minst 75 procent av materialet som används i förpackningen ska kunna materialåtervinnas till säljbart material eller säljbara produkter är dock en definition som vi inte anser speglar hur materialåtervinning av plastförpackningar fungerar i praktiken. Det finns många designaspekter hos förpackningen som behöver beaktas för att avgöra om den faktiskt är återvinningsbar, och den procentuella materialsammansättningen är endast en liten del av detta. SPÅ har svårt att se hur denna nivå skall tillämpas i praktiken och hur en förpackning skall kunna utvärderas för att kvalificeras i förhållande till den föreslagna nivån. Problematiken kan konkretiseras med ett par exempel:

- En förpackning som är tillverkad av mono-materialet HDPE (återvinningsbart material) med 1 % tillsatt carbon black (för att infärga den till svart) är enligt ovanstående definition återvinningsbar då den till 99 % består av återvinningsbart material. Men då carbon black i praktiken förhindrar identifiering i sorteringsprocessen kommer materialet sannolikt inte att kunna materialåtervinnas överhuvudtaget, och således kommer förpackningen i stället energiutvinnas (0 % av förpackningen materialåtervinnas).
- En förpackning bestående av 100% PET som täcks av en heltäckande krympetikett i annat material, där PET-andelen är över 75 % och således är återvinningsbar enligt föreslagen definition, riskerar att sorteras bort för energiutvinning och därför inte materialåtervinnas. Detta i och med att etiketten består av ett annat material än PET vilket förhindrar sensorerna från att känna igen förpackningen som PET.

Det finns många fler exempel som tydligt visar att det inte går att avgöra förpackningens återvinningsbarhet genom att ange en procentuell gräns av materialet förpackningen är tillverkad av. I stället krävs att varje förpackning bedöms utifrån en helhetsbedömning som avgör om förpackningens design och materialsammansättning är anpassad för materialåtervinning eller ej. SPÅ är positiva till att det konstateras i promemorian att utformningen av förpackningen är avgörande för om den kommer att kunna materialåtervinnas eller ej, men kriterierna och utvärderingsmetodiken behöver förtydligas och skärpas för att vara relevant för plastförpackningar. SPÅ har även noterat att det i promemorian hänvisas till att det finns riktlinjer för vad som är en materialåtervinningsbar förpackning, men att det saknas en tydlig koppling till dessa riktlinjer i nuvarande förslag i förordningstexten.

SPÅ önskar att definitionen för vad som är återvinningsbart förtydligas och skärps, samt att det bör framgå hur och vem som avgör om enskilda förpackningar uppnår nödvändiga kriterier.

En korrigerigering är nödvändig på sid 165. Promemorian uppger att materialåtervinningsgraden var 49% för perioden. Vad som avses är *materialutnyttjandegraden* som avser andelen plastförpackningar som samlats in innan en sorteringsprocess i förhållande till hur många förpackningar som satts på marknaden. Materialåtervinningsgraden är något annat och definieras som andelen plastförpackningar som genomgått en tvättprocess i förhållande till antalet plastförpackningar som satts på marknaden.

En rättelse är också nödvändig på sid 233 avseende uppskattad materialåtervinning av de plastförpackningar som ankommer till SPÅ:s sorteringsanläggning i Motala. I promemorian anges att materialåtervinningen endast är 15-20 procent av de insamlade plastförpackningarna *som når sorteringsanläggningen*. I själva verket avser uppskattningen 15-20 procent andelen materialåtervunna plastförpackningar *från hushåll* i förhållande till mängden plastförpackningar *från hushåll som har satts på marknaden*.

Kvalitet på återvunnet material och krav på insamlingssystemet

Hänvisning till promemorians avsnitt:

Avsnitt 3.4, s.89

avsnitt 3.5, s.92

Avsnitt 14.1.3 s. 164

Avsnitt 14.1.5 s.165-166

Avsnitt 14.2 s.166-179

Avsnitt 24.6 s.232-236

Avsnitt 25.8 s.334-336

SPÅ uppskattar att promemorian belyser behovet av att materialåtervinna plasten till högsta möjliga kvalitet och att de bästa förutsättningarna för att uppnå detta är att utsorterade, homogena plastfraktioner genomgår återvinningsprocesser i högsta möjliga utsträckning.

PET flaskan är ett bra exempel på en plastförpackning som kan materialåtervinnas och bli en ny PET flaska som dessutom är godkänd för kontakt med livsmedel. Detta är ett utmärkt exempel på att plasten kan vara en del av en resurseffektiv cirkulär ekonomi.

Samtidigt så finns det ingenting som förhindrar att insamlingssystemet väljer att nedgradera (engelska; down-cycling) PET flaskan till en produkt av lägre kvalitet som t ex en fleece tröja av kostnadsbesparingskäl. Det räknas dock fortfarande som materialåtervinning.

Det finns heller ingenting som förhindrar att insamlingssystemet samlar in plastförpackningar av olika plasttyper och skippar både sortering och tvätt för att i stället smälta ned blandplasten till pellets av dålig kvalitet som kan användas i enklare plastprodukter som substitut för produkter som traditionellt oftast är gjorda av trä. Detta görs av kostnadsbesparingskäl men räknas fortfarande som materialåtervinning.

I båda exemplen ovan nedgraderas plasten i onödan av kostnadsbesparingskäl. Ändå räknas det som materialåtervinning på samma sätt som när en PET flaska återvinnas och blir en ny PET flaska.

Klimatberäkningar som har genomförts visar att nedgradering enligt det senare exemplet där blandade plastförpackningar inte sorteras och tvättas och i stället smälts ned till produkter med låg kvalitet orsakar lika negativa klimatutsläpp som om förpackningarna hade energiutvunnits direkt, se Bilaga 1.

SPÅ önskar därför en skärpning av förordningen för att säkerställa att insamlingssystemet sorterar ut och tvättar förpackningarna i så hög utsträckning som är tekniskt möjligt med syftet att materialåtervinna plastråvaran till ursprungskvalitet och därmed förhindra nedgradering, för att därigenom skapa maximalt resurseffektiva cirkulära plastflöden.

Användning av mer återvunnet material

Hänvisning till promemorians avsnitt:

Avsnitt 4, s.97, Avsnitt 15.1 s.179-185, Avsnitt 18.1 s. 189

Avsnitt 24.7 s.236-239

Avsnitt 25.9 s.340-341

SPÅ är positiva till att det föreslås åtgärder för att öka efterfrågan på högkvalitativt material som kan ersätta jungfrulig plast i förpackningsapplikationer. En ökad efterfrågan på återvunnen plastråvara är en förutsättning för att det ska ske investeringar i ny nödvändig kapacitet och teknik för materialåtervinning. En kvotplikt om 30 % till 2030 som föreslås är realistiskt och tillgången på återvunnet material bör öka i och med återvinningsmålet att minst 50 % av plastförpackningarna skall återvinnas. Det finns därmed god tid för förpackningsproducenterna att ställa om.

SPÅ upplever däremot att det i förslaget saknas en beskrivning av vad konsekvenserna blir om en producent bryter mot kravet på minst 30 % återvunnet material i sina förpackningar.

SPÅ vill även påpeka att den genomsnittliga klimatpåverkan som en ersättning av fossil råvara med återvunna råvara ger är i själva verket större än de 1,63 kg CO₂-ekvivalenter som anges i promemorian. Detta då de beräkningar som denna siffra grundas på endast tar hänsyn till utsläpp som sker i samband med produktion av plastråvara från råolja (2,29 kg CO₂-ekvivalenter) respektive utsläpp som sker i samband med processer för att återvinna plasten (0,66 kg CO₂-ekvivalenter). I själva verket sker även stora utsläpp i samband med förbränning av plast och de totala utsläpp som genereras under en livslängd där plasten i slutändan går till förbränning genererar knappt 6 kg CO₂-ekvivalenter, se bilaga 1. En cirkulär plastekonomi skulle således medföra betydande minskningar av utsläpp då det både bidrar till ett minskat behov av fossil plast, samt minska behovet av förbränning av plastavfall.

Förbud mot oxo-nedbrytbar plast

Hänvisning till promemorians avsnitt:

Avsnitt 3.5 s.96

Avsnitt 7.2 s.103

Avsnitt 25.12 s.347

Förbudet mot oxo-nedbrytbar plast är positivt anser SPÅ, då denna plasttyp bidrar till mikroplaster i naturen och inte är kompatibelt med materialåtervinning. Detta gäller även andra former av industriellt komposterbara plaster som därför också bör omfattas av förbudet.

Flergångsförpackningar bör också omfattas av förpackningsförordningen

Hänvisning till promemorians avsnitt:

Avsnitt 8.1 s.108-113

Avsnitt 10.1.4 s.123

Avsnitt 25.8 s.321-322

SPÅ anser att förslaget att återanvändbara muggar och matlådor bör tillhandahållas av den som tillhandahåller dryck eller mat är bra och kan bidra till en snabbare övergång till en cirkulär ekonomi. Även flergångsförpackningar kommer dock förr eller senare bli ett avfall, antingen till följd av slitage eller att konsumenter inte väljer att återföra förpackningen till cirkulationssystemet. I dessa fall kommer ett materialåtervinningssystem vara nödvändigt för att tillvarata materialet.

SPÅ föreslår därför att även flergångsförpackningar bör omfattas av förordningen om producentansvar för förpackningar för att säkerställa att det finns ett insamlingssystem som kan omhänderta dessa förpackningar när de inte längre ingår i cirkulationssystemet. Det är annars sannolikt att dessa flergångsförpackningar belastar insamlingssystemet för förpackningar utan att vara med och bidra till kostnaderna för att upprätthålla det.

Att ersätta plast med papper innebär inte automatiskt en övergång till en cirkulär ekonomi

Hänvisning till promemorians avsnitt:

Avsnitt 3.6 s. 93-95

Avsnitt 8.1 s. 108-113

Avsnitt 8.2 s. 109-116

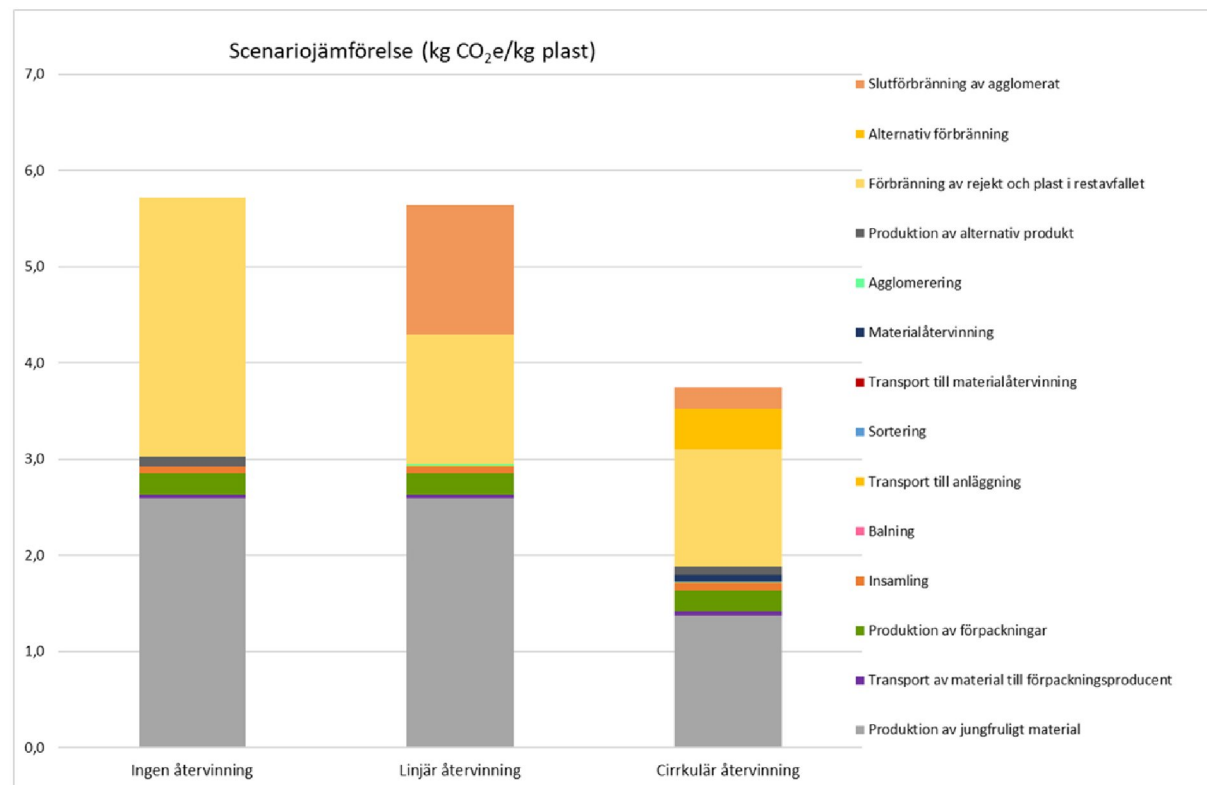
Avsnitt 24.1 s.218

Avsnitt 25.2 s.265-266, 268

SPÅ anser att förslaget om att pappersförpackningar utan plast i form av engångsförpackningar skall vara undantagna från de krav som promemorian föreslår är olyckligt och sänder fel signaler. Även pappersförpackningar bidrar till nedskräpning och bör integreras i den cirkulära ekonomin och materialåtervinnas för maximal resurseffektivitet.

Bilaga 1: Klimatberäkning materialåtervinning plastförpackningar

I figur 1 jämförs tre scenarion för hantering av plastförpackningsavfall.

Figur 1. Livscykelanalys för tre scenarion av plastanvändning i förpackningar, från produktion av råvara till hantering av plastförpackningarna efter en användningscykel. Beräkningarna är utförda av en oberoende part (2050 Consulting AB).

I det första scenariot, "Ingen återvinning", sätts ett kilogram plastförpackningar på marknaden, utan att det finns källsortering tillgängligt. I stället hamnar de förbrukade förpackningarna i hushållsavfallet som därefter förbränns. Totalt sett under en livscykel har då plastförpackningarna genererat cirka 6 kg CO₂e i klimatutsläpp (förutsatt att plastens ursprung var fossil).

Det andra scenariot, "Linjär återvinning" illustrerar ett återvinningssystem som genererar låg kvalitet på den återvunna plasten då systemet inte sorterar plasten till homogena plastfraktioner som i det första scenariot. Den osorterade plastblandningen genomgår i stället en agglomereringsprocess, där blandplasten smälts ned och erhållen kvalitet på materialet är låg. Det återvunna materialet från en sådan process kan vanligtvis inte ersätta jungfrulig plast. Konsekvensen blir att det inte kan anses bidra till en cirkulär plastekonomi, med ett resurseffektivt nyttjande av plast, samtidigt som klimatnyttan är närmast obefintlig då det återvunna materialet håller så pass låg kvalitet att det sannolikt kommer att förbrännas efter en efterföljande användningscykel

I det sista scenariot, "Cirkulär återvinning", genomgår plastförpackningarna en modern och effektiv sorteringsprocess och 50 % av materialet återvinns till hög kvalitet och kan således ersätta jungfrulig plast i nästa livscykel. I detta scenario antas att samtliga förpackningar som sätts på marknaden är återvinningsbara per definition, samt att 80 % samlas in som källsorterat material (resterande hamnar i hushållsavfallet och förbränns). På grund av en del svinn i sorteringsläggningen (sorteringsrejekt) och efterföljande återvinningssteg så erhålls totalt 50 % materialåtervinning. Det sorteringsrejekt som uppstår i sorteringsprocessen kan återvinnas och användas till lågvärdiga plastprodukter. Då sådana lågvärdiga plastprodukter förr eller senare kommer att nå slutet av sin livslängd har vi dock antagit att det då förbränns och genererar motsvarande utsläpp i avsaknad av ett separat insamlings- och återvinningssystem för dessa lågvärdiga produkter. Förlusterna som sker i återvinningssteget har vi antagit går till energiutvinning genom förbränning. Scenariot visar att den största klimatbesparing sker till följd av att det återvunna materialet faktiskt kan ersätta jungfrulig plast i ett cirkulärt system. Denna besparing sker både till följd av minskade utsläpp i samband med produktion av den jungfruliga plasten, men också till följd av minskade mängder plast som förbränns. För att kompensera för den minskade energiproduktionen jämfört med det första scenariot har det gjorts ett antagande att blandat restavfall (kallat alternativ förbränning i diagrammet) istället förbränns för att producera nödvändig energi till samhället. Scenariot kan minska behovet av jungfrulig plast med 50 %, samtidigt som CO₂-utsläppen reducerats med en tredjedel till cirka 4 kg CO₂e per kg plastförpackningar.